

Kwartetten

derde bedrijf, scène 18, fragment

korte samenvatting van het voorafgaande:

Het eerste bedrijf van Kwartetten speelt zich af tijdens een repetitie. De dialogen komen voort uit live gespeelde fragmenten van o.a. Beethoven, Webern, Sjostakovitsj en Bartók, monden erin uit of zijn erin ingebed. We leren de spelers kennen met al hun muzikale én persoonlijke eigenaardigheden en begrijpen dat Katja, de altvioliste, met alle drie de mannen van het kwartet langdurige verhoudingen heeft gehad. We treffen haar aan in de nadagen van haar verhouding met de laatste van het drietal, het muziekbeest Charles, primarius van het kwartet.

Het tweede bedrijf speelt zich af ná het concert waarvoor in het eerste bedrijf werd gerepeteerd: crisis in het kwartet, kunst en leven zitten elkaar dwars.

Het derde bedrijf speelt zich opnieuw af tijdens een repetitie, die ditmaal maar niet van de grond wil komen. Katja heeft zich prachtig aangekleed. Zij is zichtbaar niet van plan om te repeteren, zij laat weten dat zij elders een afspraak heeft.

Dit bedrijf komt in vorm en karakter het dichtst in de buurt van muziek. De acteurs spelen elk zogezegd hun eigen partij, en de 'partituur', de toneeltekst in dit geval, zorgt voor de coördinatie. Katja loopt rond en doet vergeefse pogingen de anderen uit hun tent te lokken. Charles, haar tegenwoordige man, zingt opeens vele toontjes lager en smeert stroop. Pieter, de tweede violist, verliest zich in filosofische bespiegelingen over musiceren, en Ko, de cellist, doet daar zo'n beetje aan mee. De grondtoon is er een van malaise.

PIETER Het slotakkoord. Altijd weer hetzelfde slotakkoord. Je doet het voor het slotakkoord. Maar alle slotakkoorden zijn hetzelfde. En tegelijkertijd is elk slotakkoord alleen dat ene slotakkoord. Want in elk slotakkoord ligt de herinnering aan één enkel stuk besloten.

stilte

Aan het stuk waarvan het slotakkoord dus slotakkoord is.

Katja heeft zich intussen losgemaakt van Ko en stelt zich, iets te dichtbij, in Pieters blikveld op.

KATJA Je zult mij niet horen huilen.

PIETER Intussen draagt zo'n slotakkoord natuurlijk ook weer de herinnering aan alle andere muziek met zich mee. Het slotakkoord is het verdwijnpunt van de muziekgeschiedenis. Alle lijnen, alle muzikale gedachten, alle motieven, alle thema's moeten door dat punt.

- KATJA Ik heb een afspraak na de repetitie. Misschien wel een belangrijke afspraak. In ieder geval een interessante afspraak.
- PIETER Achter de spiegel. Waar muziek even transparant als wiskunde is. Even abstract ook. Alleen maar zichzelf. Hoogstens echo van weer andere geluiden die ook alleen maar zichzelf zijn. Ver voorbij de maker. Ver voorbij expressie. Ver voorbij gevoel.
- KATJA De vraag is: met wie heb ik een afspraak?
- CHARLES Ik heb nagedacht. Ik heb proberen na te denken. Het komt door de muziek. Het komt allemaal door de muziek. Niet andersom. Muziek is wat we gemeen hebben. Soms denk ik: het enige wat we gemeen hebben. En muziek moet het weer oplossen. Het echte leven is aan ons niet besteed.
- KATJA En waaróm ik die afspraak heb.
- PIETER Misschien moet muziek helemaal niet klinken. Moet ze alleen geklonken hébben.
- KATJA Junkies. Ik ben omringd door junkies. Verslaafd aan distantie, verslaafd aan gevoeligheid. Alsof dat enig verschil maakt.
- KO Timing is alles.
- CHARLES Het echte leven moeten we aan anderen overlaten.
- KATJA Ooit was muziek het leven. Nu is het leven verdampt in muziek.
- KO Zonder timing kun je het vergeten.
- KATJA Als ik Brahms hoor, hoor ik vingerzettingen.
- PIETER Moet muziek alleen herinnerd worden. Moeizaam gereconstrueerd als een Minoïsche vaas uit een handvol scherven.
- KATJA Het is verschrikkelijk. Beseffen jullie wel hoe verschrikkelijk het is.
- PIETER Gedankenmusik.
- KO Timing is...
Ja god, hoe zeg je dat.
Timing...
- Vanaf dit moment beginnen de Charles, Pieter, Ko en in mindere mate Katja weer op elkaar te reageren
- KATJA Jullie vinden natuurlijk dat ik overdrijf. Katja overdrijft altijd zo.
- PIETER We doen het gewoon. Twee minuten muziek der sferen in de Kleine Zaal...

CHARLES Twee minuten in de Gróte Zaal.

KATJA Oké, nog eenmaal in de Grote Zaal.

KO Dat noem ik nu timing.
Dus...

De vier monologen rijgen zich bij vlagen tot één betoog aaneen om na de woorden 'koek en ei' weer definitief uiteen te vallen.

KO/
PIETER unisono
...dat je...
...dat je elkaar precies aanvoelt...
...of nee...
...aanvoelen...

KATJA En dan nooit meer. Nooit meer de Grote Zaal. Daarna word ik een ander. Maar hoe weet ik of ik de ander kan worden die ik mij voorstel?

KO/P/CH ...dat je, ja, dat komt in de buurt...
...dat je op één centrale bent aangesloten...

KATJA Ik weet niet eens of ik mij die ander wel kan voorstellen.

KO/P/CH ...een soort hart...
eenenzestig, tweeënzestig, drieënzestig...
één gezamenlijke regelkamer...

KATJA En ook niet wat ik me eigenlijk voorstel als ik me voorstel dat ik me haar voorstel.

KO/P/CH ...en dan de vrijheid nemen om...

stilte

...om...

KATJA ...om net iets later te beginnen...

KO/P/CH ...of...

KATJA ...net iets eerder...

stilte

KATJA Ik droomde dat ik een kind naar vioolles moest brengen.

KO/P/CH ...maar wel zo dat het...

KATJA Mijn kind. Jullie kind.

ALLEN ...maar wel zo dat het...

CHARLES ...haarfijn...

PIETER ...op elkaar...

KATJA ...is afgestemd...

stilte

KATJA Het zweet brak me uit.

KO ...dat de linkerhand weet...

PIETER ...wat de rechter doet...

CHARLES ...je voelt je als een vis in het water...

stilte

KATJA ...elk trekt zijn eigen baan...

lange stilte

ALLEN ...en als je het...
...van een afstand bekijkt...
...dan begrijp je niet dat...
...dat het goed gaat...

KATJA ...maar evenmin...

ALLEN ...dat het eventueel niet goed zou kunnen gaan...

KATJA ...een gekrioel...

PIETER ...door elkaar...

CHARLES ...de een vlug...

PIETER ...de ander langzaam...

KO ...linksaf...

KATJA ...rechtdoor...

PIETER ...rechtsomkeert...

KO ...even pauze...

CHARLES ...en weer door...

PIETER ...hard...

KATJA ...zacht...

PIETER ...stijgend...

KO ...dalend...

KATJA ...versnellend...

KO ...vertragend...

CHARLES ...en toch...

ALLEN ...het is één ding...

CHARLES ...en er hoeft maar dit te gebeuren...

ALLEN door elkaar
...en het is een puinhoop...

na een korte pauze nog steeds door elkaar

...en het is een puinhoop...

na een korte pauze, nu unisono

en het is weer koek en ei.

Het unisono valt opnieuw in vier, doorgaans onafhankelijke 'stemmen' uit elkaar.